

m 224 //

Lewische cursus

Kapitalisme

W. MATVELD,
Papier- & Kantoorboekhandel
PAARDESTEEG 4,
LEIDEN.

T ongebeelde of werkelijke, stoffelijke of geestelijke

Doel van het onderzoek.

We onderzoeken de wetten der maatschappij.

Kapitalistische maatschappij; doch nergens zuiver,
andere vormen er tussen.

Er is een bijzondere vorm van warenproductie. We
beginnen dus met eenvoudige warenproductie.

De gebruiksgoederen zijn waren

Mensen arbeiden op de stoffen der natuur, die daar,
door eerst gebruikswaarde krijgen.^{behoefte behedigen} Eenvoudigste
is als Robinson Crusoe. Wij leven in een maatschappij,
waar we niet zelf maken, wat wij gebruiken.
Toch wordt door allen samen het gebruiksgoed voor
allen gemaakt. Eenvoudigste overbrenging is ruil.

Gen waar is een gebruiksvoorwerp, dat door ruil uit
de handen van den voortbrenger in die van den
verbruiker komt.

Vergelyking met andere vormen, b.v. het Indisch
dorpscommunisme ^{Ook verdeeling arbeid, ja wel}
De leergenschap.

Hier zijn de goederen geen waren.

Dan thans nog wel productie voor eigen gebruik in ^{Linen}
achterhuizen. Slechts meer waren, dwz. het ^{Linen} ^{groente}
arbeidsproces wordt slechts meer maatschappelijk. Gemakkelijkere

Gemeenschaps dus inniger

De arbeid is een maatschappelijk proces; elk doet een deel en ontvangt een deel.

10 schm. voor 1 paan 10 uren:

10 "	"	12 "
10	paar	voor 100 uren
10	"	120 "
20	"	220 "
1	"	11 "

Het cultuurhistorische betekenis
der warenproductie

Diamanten
Crachtwater

Bij ruil is de verhouding die van de waarde. In elke waar zij waarde als getallenhoedeelheid, en in die verhouding worden ze gevuld.

De waarde wordt bepaald door de hoeveelheid maat.
maatschappelijke arbeid, aan haar vervaardiging besteed.

b.v. schoenmaker en bakker, 20 broden = 1 paar pantoffels.

Hierdoor ruilverhouding bepaald

Hierbij te bedenken:

1. Dat vrije arbeid er bij opgeteld wordt, bij ter vervaardiging van leer, en van meel.
2. Het verslijt der werktuigen.
3. Luien en vliegen. Alleen gemiddelde tijd geldt.
4. De producten moeten gebruikswaarden zijn. *en is behoefte berekend*

(Nuttigheid als waardebehalter.)

De ruilmarkt. Waarde is niet een natuurlijke eigenschap, maar een maatschappelijke. Achter de dingen staan personen. Daarmit manier, waarop de waardewet tot stand komt. De markt.

Als ook voorwaarden, waaronder ze alleen geldt.

2. Onbelemmerde konkurrenz en vrijheid
3. Geen monopolie.
1. Privaatbezit der waren.

Tevens volgt er uit, dat werkelyke ruilverhouding steeds om die der waarden heenschommelt.

Verandering der waarden
met de produktiviteit

Geschiedkundig proces
nooit geheel vervuld.

Dubbel karakter der waar Herhaalde verwarring
van nuttigheid (gebruikswaarde) en waarde.

Ruil doordat geen gebruik voor besitter, wel voor niet.
besitter; verschil in gebruik maakt ruil mogelijk,
gebruijke waarde bepaalt verhouding.

Arbeid als bijkondere bezigheid schept verschillende
gebruiksw.; als onderscheidsoorzaak msc. arb. schept ee
waarde.

Gebruiksw. is eeuwig, waarde is tydelijk.

Gebruijke vormen maatsch. ryksommen, door natuur + mensel
arb. gemaakt.

Sommige natte
dingen zijn
waarde,
lucht, water

Onwaarde
gebruiksw.
(Rockefeller)

Delen omw. ruilde niet
ander, kon niet lang duren
bij Nomaden veel algemene
ruilwaarden

De equivalent-waar

In de ruil worden de waarden der waren met elkaar
in verbinding gebracht, verschijnen als ruilwaarden
Elle in een groot aantal uit te drukken:

1 jas = 20 el linnen 1 jas = 10 pond thee 1 jas = 50 broden

Overdor waarde deser 3 ova onderlig bekend.

Alle ruilbaar met 1, die als waardemaat optreedt.

als algemeen verschijnsel
Bij ruil behoeft aan algemene equivalent waar.
Dese waarde nieuwe gebruikswaarde, daar elle re
aanneemt.

Hier voor meest gebruikelijke; koeien, schelpen,

en delijk edele metalen als algem. equivalentwaar.

Natuurl. eigensch: verdeelbaarheid, onveranderlyk-
heid.

Die waren reeds waren, voor sieraad, terwijl
dese gebruikswaarde toch weinig beheert.

Zoo worden ze tot geld

Geld is verstoffelijke waarde, zonder bijzondere gebruiksoorm

Bij internationaal verkeer het meest direct gevuld; door boekhouding berekend, waarbij geld als rekenpropositie; alleen het verschil door goud gewicht aangevuld.

Geld. (Goud). Ieder weet dat dit ruilbaar is met alle waren; ieder neemt het aan; voortaan elke ruil door tussenkomst van goud. W-G-W.

Waren en geld circulatie

2. Elke ruilbetrekking in hoeveelheden, gewicht aan goud uitgedrukt. 1 jas = 6 gram goud
20 pond thee = 12 gr. goud enz.
Goud is maat der waarden, van te voren er reeds opgeset; heet prijs = uitdrukking der waarde in geldnaam.
1. Basis der circulatie maakt Bepaalde gewichtshoeveelheid goud worden munten. Staat slaat munt; internationaal geldt goudgewicht. Hierbij nieuwe vormen. Munttekenen, leekengeld, pasmunt, papiergeeld.
4. Goud wordt als zuiniger uitdrukking; der waarde, uit de handen des voorstingers gegeven, maaloch-macht. Vermis van geldophooping. (Crediet en papiergeeld)

3. Prijs is ova hoeveelheid goud tegen de waar ruilbaar. Deze zal echter schommelen, zowel door verandering der waarden als ook door schommelingen om de waarde. Men is gewoon de waarde ook in goud uit te drukken, en de prijs als werkelijk bestaande afwijpende verhouding te beschouwen.

Inbegrepen karakter van het geld, aanbidding van het geld; invloed van de onthulling van haar wezen

Geld als kapitaal.

De liberale economie ziet hedendaagsche maatschappij
nog steeds voor zulc eene met eenv. warenprijs aan.

Over moeten wij aanvullen.

Ervanuit leert dat vorm G-W-G algemeen is.

Van standpunt der eenvoudige warenprijs zinneloos.

Eigenlijke vorm is G-W-G+g. g = meerwaarde
G = kapitaal.

Kapitaal is waarde die meerwaarde vormt

Bron der meerwaarde ligt niet in het circulatieproces.

Recht van handelaar om opslag op te zetten: doet ieder
het, dan precies hetzelfde; (alleen grondgravers leden
de schade).

Doet een het, dan ander zooveel minder; som der
Meerarden blijft dezelfde, meerwaarde is bestot.

Oorspronkelijk is zeker op deze wijze kapitaal vrucht-
dragend gemaakt, als handel en worster. Dese in
strijd met wetten van eenvoudige warenproductie,
en in multineeuw ook veracht en zondig verklaard.
Thans zijn ze afgeleide vormen; nu geldt wel de
waarderet, en nu zijn ze ova niet meer met
waarderet in strijd; doordat ze deel kregen van
meerwaarde op andere wijze gevormd.

De meerwaarde wordt gevormd in het productie-
proces, dat kapitalistisch heet. De kapitalist
koopt produc tie middelen, huurt arbeiders en
verkoopt het produkt.

vraag werkerven

Historisch proces heeft ze vrij gemaakt

De arbeidskracht Menselijke vermogens, gebruikt om uit ^{natuur} ruwe stof nuttige dingen te maken; o.a. spierkr. en hersenkracht.

Als kap. arbeider huurt, koopst hij zijn arbeidskracht. Dese moet waar zijn: niet-gebruiksw. voor arb., wel voor kapitaalst. Arbeider, besitter der waar heeft geen productie middelen. Kapitaalst heeft ~~ze~~ wel, maar heeft er arb. bij nodig. (Schelling). Dits koapt kap. van arbeider arb. voor bepaalden tijds; niet voor eeuwig; geen slaaf.

Voor hoeveel? Voor haare waarde

Waarde der arbeidskracht is hoeveelheid levensmiddelen d.i. ook voor gezin, voor eenvoudige opleidiing, grootte veranderlijk naar tijd en plaats, naar behoeften en gewoonten.

Voorwaarden, waaruit volgt typelijke en late vorm:

1. Arbeider moet besitter zijn van zijn arbeidskracht, recht hebben er mee te doen en te laten wat hij wil. Geen slaaf of lijfengene maar vrij man
2. Techniek zo ontwikkeld, dat productiemiddelen niet binnen bereik van arbeider vallen.
3. Er moeten bezitters van veel geld zijn
4. Productiemiddelen en levensmiddelen moeten als waren op de markt zijn

#

Kapitaalst en arbeider staan op warenmarkt als gelijken, warenbezitters tegenover elkaar, die waarde tegen waarde ruilen.

Een algemeen misverstand; geen díestal.
En toch!

duis niet dienst voor geld te koop. is typische van kapit. productief verbruik maakt eerst geld tot kapitaal.

Kapitalist heeft recht de arbeidskracht te gebruiken en te verbruiken naar believen. Laat doel is: naar werkplaats, naar producstmiddelen en laat hem arbeiten-, producere, waren voorberegen.

Kapitalistisch productieproces

Uit natuurstof, of ruwmateriaal wordt gebruikswaarde gemaakt, met de arbeidsinstrumenten. Het product behoort den kapitalist.

Stel 1 uur = f0.50; per uur sp. katoen = 4 uren = f2. versponnen; spindel verslijft op 100 p; kost f10.; dus in elk p. versponnen katoen zit f2.10. + arbeid. In 1 uur $f2.10 + 50 = f2.60$ = waarde van 1 p. garen.

Waarde van katoen en spindels gaat over op 1 product, en er komt bij de waarde, die de arbeider er aan toevoegt.

Stel waarde der arb.kr. = f3 - (= 6 uren arbeid)

Laat 6 uur werken.

Kap. geeft uit $6 \times f2 = f12$ ontvangt waarde van
 $6 \times 0.10 = f0.60$ $6 \times f2.60 = f15.60$
arb.uw. $\frac{f3}{f15.60} = \frac{1}{5}$ Evenveel waarde
toegevoegd, als arb.kr. kost.

Daarom niet te doen; kap. geen welvener, dan beter voor lahei te gebruiken. Hij moet ook leveren
6 uren arbeiten voor elkaar = alle juist leveren

Laat 12 uren werken. ontvangt

Kap. geeft uit $12 \times f2.10 = f25.20$ $12 \times f2.60 = f31.20$
 $\frac{f3}{f28.20} = \frac{1}{9}$ Verschil f3 = verschil

in gevormde waarde en waarde arb.kr. Dit is meerwaarde

Behoort aan kapitalist, deelt 't met anderen. Zijn kapitaal werkt meerwaarde, door arb.kr., met prod.middelen.

Tegelyk moet er overbevolking zijn

"Door eigenbelang wordt elke ondernemer bestuurd" Pierson Groning
beg. pg 58

pag 113

Huur onbetaalbaar, arb. betaalbaar.

Citaat Pierson 78-79.

Maar dat arbeid loonarbeid is, verbittert de arbeid.

5de Voorwaarde. Productiviteit van den arbeid moet zo hoog zijn, dat ze overschat oplevert.

De twee klassen, bourgeoisie en proletariat

Maatschappelijke gevolgen

Kap. is warenproducent tegen wil en dank ; doel is vorming der meerwaarde ; middel is productie.

Nieuwts utopisme à la Bellamy

De arbeider is meerwaarde vormend instrument. Wil arb. tegelyk mensch zijn, conflict: 1ste functie beslist (Fabriek, woning, vermaak, voeding)

Arb. wil verpozen; opzichters. Niet uitzaam huren, niet wandelen, niet praten, kortschaffig.

Arb. is vrijheid kwyt. ~~bedoel~~. Welboek van discipline; fabrieksreglement, autocratie, boetestelsel.

Tyrannie der patroons economisch noodzakelijk

Arb. door eenzijdige arbeidsverdeling verkreupeld.

Op commando verschijnt en verdwijnt hij. Geen eigen wil; s'aronds geen ander werk.

Bemoeiing met vrije tijd van arbeider, goedkoope vermaken.

En toch juridisch vrij.

Kan hij arbeider niet met winst gebruiken, dan kopt hij zijn arbeidskracht niet.

Buiten arbeidsuren heeft zich betrekking niet uit. Gaat arb. hr. verloren, dan niet meer te koop. Pensioen

Vergelijking met slaverny.

Hierin lijkt tegenwoordigheid van achteruitgang en wel vooruitgang.

Gedravers van kapitalisme.

Loon veroert arbeid niet; winst versiert de productie.

Kapit. nuttig, zorgt voor productie, leidt deze en regelt, houdt rekening. Verwarring der twee functies van meerwaarde vormer en gebruikswaarde vormer

Risico van den kapitalist (zie ova later by concurrensie)

Betekenis onderwijs voor kapital. productie

Ontstaan van arbeiders ; 1872 champagne.

Relatieve meerwaarde noodl om waarde te verhoogen = waarde arbeidskracht te verminderen.
Daarbij verhoging der produktiviteit

Dit is historische verdienste van het kapitalisme, als voorfase voor socialisme.

Voor een deel door conc. tegen elkaar, als personen
Dit later

voor een ander deel als klasse

Dit alles gezamen is het liberalisme

1. Bevorderij van wetenschaps, natuuronderzoek, techniek
techn. hogeschoolen, kostbare proefnemingen,
2. Kosteloos of goedkoop volksonderwijs
(thans vaak reactionair)
3. Leedspreeken over de maligheid, en vrouw. arb. zelve ontstaan
4. Goedkope levensmiddelen; Rumfordsoep
aardappelen, jenever, katoen.
Verdwijnen der landelijke eigenaardigheden.
5. Producereen van vervalschingen
6. Afslaffing der graanrechten; Cobden, Bright,
representaal der liberale bourgeoisie.
7. Modelfabrieken

Belang der arbeiders bij deze maatregelen
Prijs en waarde der arbeidskracht volgen elkaar
niet mechanisch.

Huishouden en slavernij

Kapitalistische gebruikswaarde te genieten; arbeider krijgt dat niet meer dan dat genoten wordt.

Kapitaal mogelijkheid en drang zich onbeperkt te vermeerderen.
Meerarbeid om te maken van meer product om gebruikswaarde
(eigenerschap in ME, eerste slaverny in VS staten)

Wordt het maken van meerwaarde dan bestaande gruwelen
(fabriekslavennoch. in Rusland, latere slaverny in VS staten,
boeren in Hongarije, arbeiders in Engeland)

Vrouwen en kinderarbeid

Loonsverlaging Prijs van arbeidskr. beneden haar waarde. Mogelijk door te veel aanbod.

#(Later historische oorzaak)

Waarde = vergoeding, middel tot herstel van arbeidskracht. Dit zijn voedzakelijke levensmiddelen in den ruimsten zin. Uiterst reikbaar.

Weelde al weg; voeding onvoldoende. Mensch is veerkrachtig organisme. Loon beneden waarde = diefstal. zie o.v. volgende

Mill: "het is de vraag of alle tot nog toe gedane mech. uitvindingen de dagelijksche arbeidslast van eenig mensch ^{licht} verminderd hebben" (D.K. 334)

Marx: "Daarom dient de machine niet om kapitalisme"

Marx pag 227.

Absolute meerwaarde verlenging arbeidslijf vergroot de meerwaarde.

Verdere redenen:

1. dezelfde meerwaarde in korter tijd gemaakt
2. slafage door stilstand en theoretische slafage verminderd.

Mateloze verlenging van arbeidslijf; (vroeg op, slechte voeding; woefbouw aan het menschelyk lichaam vruchten, takken boom met voorzijde samen)

Vóór de invoering der grootindustrie

vanaf 14^e eeuw tot 18^e wetten op minimum arbeidsstijl
wet 1696. arb 5^u - 7² 8^u met 2 uren voor maaltijd.

in praktijke gunstiger; Petty zegt. arbld = 10^u; kinderen
werken niet voor ze leerjongen werden, dat is 7 jaar bleven.

Strijd: Postlethwaite vond: arbeiders recht op 1 vrije weekdag
voor sport en spel; daarop berust vernuft en bewaardheid en
vrijheidszin; als ze 6 dagen werken, zouden ze ontgaan.

No. 237 anoni. "Proeve over handel en industrie" 1770.; matige arbeid op
Mann p 239 6 dagen is geen slaverny; leeglooping moet uitgeroeid worden
en denorale van industrie weet werkhuus 12^u werkdag!
moest "huis der verschrikking" worden.

Strijd om arbeidsduur

Invoering groot industrie in Engeland; vrouwen en
kinderarbeid, meerstand mannen door grote werkloosheid
gebruiken. Lange arbeidsstijl en laag loon.

Extra reden: snelle groei van uitvindingen.

Strijd der arbeiders, opstanden

1831. Kiesrecht hersteld, heerschappij der industrielen.

Politieke beweging der arbeidersklasse. Gewezen voor uitsterven
van 1 volk. 1833 fabriekswet beperkt: kinderarbeid.
benedict 13 jaar 72 uuren.

Wisselsysteem. Inspecteurs klagen over moeilijke
uitvoering; Horner; kantongerechten.

Strijd om graanrechten: belofte aan arbeidersklasse
1844. vrouwen ook onder de wet opgenomen; en maatregelen
tegen 't wisselstelsel.

1846 inklemming der korenwetten en invoerrechten op zuivelproducten.
woordbreuk der freethouders; Chartisten beweging. Door borries

1847. tienurenwet, zw 48 in werktijd breken
Veldtocht v't kapitaal; Parijsche juniemoord, opstand der fabrikanten.
Wet ongeldig verklaard 1850 - Arbeidersbonden. Compromis.

Resultaten der 10 uurenwet

1871 negen uurenwet.

Ophomst der vakvereenigingen. Achttiendaag.

Product is niet evenredig met arbeidsstijl.

Lichamelijke invloed van 8^u arbeidsdag. Daarmee
kapitalisme niet drukelyk gemaakt.

Verstandig kapit. in plaats van vernielend.

Kapitaalsinkomen

Deel der voortgebrachte waarde komt aan arbeider, heet loon; ander deel komt aan kapitalist, kapitaalsinkomen.

Een deel gaat aan anderen:

Groenbemitter profiteert van behoefte van kapitalist om op gunstige plaats te wonen = grondrente

Koopman neemt zorg op zich waren te slagen
= handelswinst

Staat eischt aandeel voor algemeene klassenbelangen
= belasting

Rest, ondernemerswinst alleen beschouwen.

Wij kan die verteerden. Stel f 8000 uitgave aan grond, slof en machines, f 2000 aan loon; product f 12000 waarde. Na verkoop weer f 8000 aan grond, f 2000 aan loon, terwijl hy f 2000 verkeert.

Doch hij kan ook f 1000 bewaren en f 1000 verkeert. Dit bewaarde, geaccumuleerde meerwaarde wordt nieuws kapitaal.

2. Noodzakelijkheid: technische vooruitgang maakt steeds duurdere machines noodig, en groter bedrijf
1. Voordeel: productie op ruimer schaal dan groter winst.

Zo wordt productie van producstmiddelen, en van levens- en wellevendelen steeds uitgebreider, ook arbeidseisen breidt zich uit..

Als geheel beschouwd: herendaarsch kapitaal is opgehoede meerwaarde; arb. al. produceert het kapitaal, komt er zelf steeds even beschikbaar uit, en haar product wordt onderhoudsmiddel.

Ontberingsloos!

Schatting f 1000 miljoen = kapitaalsvermogen, duitsland 1 jaan
Frankryk en Engeland worden op 1 dubbele geschat.

Concurrentie

Tot nog toe 1 kapitalist beschouwd. In werkelijkheid zijn er veel meer. De opgestelde regel geldt voor de gesamenlyke kapitalen n.l.

Gevormde waarde door arbeid der arbeiders = Totale waarde der gesamenlyke arbeidskracht + totale winst van de kapitalistenklasse

Verdeelis tussen afzonderlyke kapitalisten dus, dat de een meerwaarde ophoudt, die de ander vormt. Dit doet de concurrentie

Het Three graden van produktiviteit

	grondstof	grondstof	^{kwant} totale prijs
grondstof	f 100	f 100	
machine	f 10	f 20	
arbeid	f 120	loon f 60	f 30
	<u>f 230</u>	<u>f 170</u>	<u>f 150</u>
winst	f 60	f 15 = $\frac{1}{4} \times f 60$	

Nu is waarde echter gemiddelde f 190 dus.

werkelijke winst f 20 $f 55 = \frac{1}{4} \times f 220$

De totale meerwaarde is f 60 + f 15 = f 45. Daarvan de een f 55 dus f 40 er bij, die ander gemaakt heeft.

Neem nu het werkelijke geval.

Eerste is algemeen; een kap. voert tweede in; nog weinig product, waarde nog nauwelijks f 230. Dit levert hem f 80 extra winst.

Dit oorsprong der grote vooruitgang der techniek.

Algemeen overvoerd, waarde daalt. Is tweede overwegend dan verliest 1de en gaat failliet.

Involvē overvoering der markt, prijs beneden waarde. Eindelyk, overwinst weg, en weer normaal met 2de vorm van produktie.

Oorsprong der kapitalisten risico.